

Kudsi Erguner bir ney sanatçısı olmanın ötesinde araştırmacı olarak yaptığı çalışmaları da sergiliyor

Süreklili yepyeni renklerin peşinde

EVİN İLYASOĞLU

Kudsi Erguner (1952), üç kuşak ney sanatçısı bir ailenin en genç üyelerinden. Elindeki ney bile dedesi Süleyman Erguner'e neyzen Aziz Dede'den geçmiş. Sanatçı, bir süre mimarlık yaptıktan sonra tümüyle müzisyenliğe ve müzik araştırmacılığına yönelmiş. Fransız radyosundaki müzik programları, UNESCO arşivindeki çalışmaları, dünyanın dört bir yanında ilgi ile izlenen neyzenliği ve bugün elliye yakın plağa attığı imza ile seçkinleşiyor. Ney'i yirmi beş yıldır Avrupa ve Amerika'da tanıtmakta.

Üstelik neyin yalnız ağıt yakan hüznü dolu sesini değil, onun değişik toplumlardaki kullanımını da araştırmış. "Örneğin Kuzey Afrika'da ağıtsal sesini duymamışlar bu sazın. Oyun havalarda ney kullanmışlar." 1990 yılındaki bir televizyon söyleşimizde Batı dünyasının bu geleneksel çalgıya nasıl ilgi gösterdiğini şöyle anlatıyordu: "Metalik ve elektronik seslerin artmasıyla özgün tınılar kayboldu. Ney'deki ses rengi bir yenilik, kendine özgü ve metalik olmayan bir sıcaklık getiriyor. Öte yanda emprovizasyon yeteneği diğer caz çalgıları ile bu çalgıyı birleştiriyor." Bu yılki İstanbul Müzik Festivali'nde neyzen Kudsi Erguner bir ney sanatçısı olmanın ötesinde bir müzik araştırmacısı olarak yaptığı çalışmaları

sergilemekte. İlk konseri Onat Kutlar'ın anısına adanmış, Tarih Boyu Hoşgörü başlığını taşıyan bir dinletiydi. Hoşgörü sözcüğü, sanki müziğin ötesinde, üstünde çok derin bir felsefeyi, bir mesajı aktarıyor. Sanki Kudsi Erguner, Mevlevi ritimlerini teknik açıdan müziğine aktardığı gibi Mevlevi felsefesinin birleştirici özelliğinde de müziği bir araç olarak kullanıyor. "Kültür birikiminin içinde oluşan bir şey bu. Müzisyen kulağıyla çocukluğundan beri duyduğum İstanbul topraklarında

2 3.Uluslararası İstanbul Müzik Festivali kapsamında bugün saat 19.00'da Aya İrini Müzesi'nde Kudsi Erguner'in müzik yönetmenliğini yaptığı "Gazeller" yer alıyor. Konserde Sultan 2. Murat, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman gibi şair padişahların gazelleri seslendirilecek.

yaşayan değişik dinlerin müzikleri aynı ortamda icra edilmeliydi. Onat Bey'in anısına da böylesi birleştirici, hoşgörü anlayışında bir konser yakışırdı." Kudsi Erguner, İstanbullu Rum, Ermeni ve Yahudi cemaatlerinin müzikleriyle Türk, Arap ve Acem müziklerinin birleştiği ortak dinletiyi yakında bir kompakt disk üçlemesi halinde çıkarmayı planlıyor. İcra açısından her bir grubun seslendirisinden hoşnut kalıp kalmadığını sordüğümüzda

şöyle bir yanıt aldık: "Türkiye'de azınlıklar giderek eriyor. Bunların arasından 3-4 müzik bilen bularak bu atmosfer için bir araya getirmek oldukça zor. Ama projemiz en azından sembolik olarak gerçekleşti." Kudsi Erguner, tekseslilik-çokseslilik gibi müziğin tekniği ile ilgili tartışmaların çok üstüne çıkmış bir sanatçı. Ney sesinin o kutsal rengini her türlü orkestranın içinde kendi özelliğini yitirmeden koruyor. Caz topluluğunda da, büyük senfoni

orkestrasında da, geleneksel bir Türk müziği icrasında da. "Geleneksel müziğimizi ille de çokseslendirmek için çok çalışma yapıldı. Ancak bu müziğin altına yerleştirilen armonik yapı, hep yamama kaldı. Çoksesliliği, bilimsel olarak tanıyan, Batı sanatına hâkim olan müzikaşilerimiz yapsın. Geleneksel Türk müziği sanatçıları, zayıf armoni bilgisi ile bu işin üstesinden gelemedi. Biz kendi kuralları içinde incelediğimiz müziği

sunuyoruz. Her zaman kaynak olarak ele alınıp işlenebilir. Ama gelenekselin de en doğrusunu, aslına en bağlı olanını sunmalıyız. Ayrıca terk edilmiş konular var. Eldeki repertuvarın kullanılan kısmı ancak bir. Örneğin gazeller, terk edilmiş konular. Divan edebiyatı ile müziğinin bu paralellliğini sergilemeliyiz." Bu akşamki gazeller dinletisinde padişahların yazdığı gazelleri sunacak Erguner. Kudsi Erguner'in bundan sonraki konseri Atina'da: "Rembetiko şarkılarının Türkçe ve Rumca versiyonlarını peş peşe okuyacağız. Rembetiko, İstanbul kültürünün bir parçası. Onu, Rum taverna müziğine kaçmadan, Şark İstanbulu'nun renklerinde, özüne bağlı olarak yorumlamaya çalışacağız." Günümüz müzik dünyasında her şeyin kolaylıkla yazılıp çalındığı bir dönem geçirmekteyiz. Araştırmaya, incelemeye kimselerin sabrı yok. Herkes biraz folklerden, biraz klasik Türk müziğinden alıntı yapıp bir synthesizer aracıyla kolayca köşeyi dönme yolunu tutmuş. Doğal ki bütün bu yapılar, sabun köpüğü gibi kısa bir zaman içinde eriyip yok oluyor. Kalıcı olan, araştırmaya dayalı yapıtlar olacak. Bütün mesele, özüne bağlılığın yanı sıra bu kaynaktan fıskıracak yepyeni renkleri yakalamakta. Kudsi Erguner gibi araştırmacı sanatçılarımızla yarının sentezine varacağız.

